

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3239/2018. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.20.186/2017/6. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.814/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – jogi képviselője (Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda, 1126 Budapest, Ugocsa utca 4/B.) útján – 2018. március 1-jén az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Pfv.VI.20.186/2017/6. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.814/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó szerint a megsemmisíteni kért bírósági döntések ellentételesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, vagyis a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal.
- [2] 2. Az indítványozó egy természetes személy, a támadott ítéletek alapjául szolgáló peres eljárás felperese volt. E peres eljárást az indítványozó kártérítés iránt indította egy biztosítótársasággal mint alperessel szemben, mely társaság jogelődjének az ügynöke, Sz. Zs. – büntetőbíróság által megállapítottan – több tucat sértettel, köztük az indítványozóval szemben is csalás büntettét követte el.
- [3] 3. Az indítványozó 2004-ben és 2005-ben három befektetéssel vegyes életbiztosítási szerződést kötött az alperesi jogelőddel, melyek értelmében az indítványozó mint biztosított jogosult volt a rendszeres biztosítási díjon felül korlátlan számú eseti befizetést is teljesíteni, amely eseti befizetéseket a biztosító az ügyfél által kiválasztott eszközalapokba helyezte. E szerződéseket az indítványozó Sz. Zs.-n keresztül kötötte meg, akinek az ügyfél szerződési ajánlatának a biztosító részére történő közvetítésére, valamint az első havi díjrészlet átvételére az általános szerződési feltételek értelmében joga volt, egyéb készpénz átvételére azonban nem. Az indítványozónak az ügynök azt állította, hogyha ezeket az eseti befizetéseket készpénzben közvetlenül hozzá teljesíti, akkor a befizetett összegek után magasabb hozamot kaphat. A felperes korábbi befizetéseit, kétszer 30 millió forintot az ügynök visszafizette, azok után 7 800 000 forint „hozamot” is kifizetett. A felperes az ügynöknek 2006. június 8-án 12 millió forintot, 2006. június 14-én 7 millió forintot, 2006. október 12-én pedig 11 millió forintot adott át; az ügynök az így átadott összegekre sorrendben 2016. június 28-i, szintén 2016. június 28-i, illetve 2016. október 12-i (tehát 20, 14, illetve 6 nappal a befizetést követő), 5–10%-os mértékű garantált hozammal történő visszafizetést vállalt. A felperes ezenkívül a korábbi 7 800 000 forint „hozamot” is ugyanilyen módon befektette 2006. augusztus 4. napján. A 2016. augusztus 4-i és a 2016. október 12-i befizetésekre úgy került sor, hogy addig az indítványozó a megállapodás szerint egyébként 2016. június 28-ig az eseti befizetéseit után járó „hozamot” még nem kapta meg, illetve az ügynök a befektetett pénzeszközöket mint tőkét sem fizette még vissza a számára. Az ügyletekről egy olyan elismervényt állított ki Sz. Zs., mely blankettaként az internetről bárki által szabadon letölthető és korlátlan számban kinyomtatható volt, és mely címe („értesítő eseti díj fizetéséről”) és tartalma szerint az ügyfél által elindított banki átutalásnak a biztosító részére történő bejelentésére, tehát nem készpénzátvétel elismerésére szolgált; erre a blankettára jegyezték fel kézírással a készpénz átadását. Hasonló módon járt el Sz. Zs. és az indítványozó a korábbi két 30 millió forintos befizetés esetén is, azzal, hogy ezen elismervény egyetlen példányban készül, és a megállapodás szerint azt össze kell tépni, amint a tőke összegét az ügynök visszafizeti az ügyfélnek – ez a két korábbi esetben meg is történt.
- [4] 4. A harmadszor (három részletben) átadott 30 millió forintot Sz. Zs. nem fizette vissza, továbbá a korábban „hozamként” általa kifizetett, de a felperes által később neki újra átadott 7 800 000 forintot sem fizette vissza. Sz. Zs.-t később több rendbeli csalás büntettében bűnösnek mondták ki, majd ezt követően az indítványozó felperesként polgári peres eljárást indított 37 800 000 forint és annak törvényes kamatai megfizetése iránt a kárt

szerinte okozó biztosítóval szemben, akinek az ügynöke – a felperes véleménye szerint – a biztosítási jogviszonnyal összefüggésben okozott neki kárt. A kártérítés jogcíme a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény [a továbbiakban: Ptk.] 350. § (1) és (2) bekezdése volt, melyek szerint: „[a] megbízott által ilyen minőségben okozott kárért a károsult harmadik személlyel szemben a megbízó a megbízottal egyetemlegesen felelős. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal ellátásában és felügyeletében mulasztás nem terheli. Ez a szabály a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytató személyek felelősségére nem vonatkozik.”; illetve: „[á]llandó jellegű megbízási viszony esetében, továbbá, ha a megbízó és a megbízott egyaránt gazdálkodó szervezet, a bíróság a károsult és a megbízó viszonyában az alkalmazottak károkozásáért való felelősség szabályait is alkalmazhatja.”

- [5] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 2016. március 29-én, megismételt eljárásban meghozott, 18CS/P.22.443/2015/24/I. számú ítéletével a keresetet részben alaposnak találta, és kötelezte az alperest 24 millió forint és annak törvényes kamatai megfizetésére. A 7 800 000 forint „hozam” elvesztését az arra jogosító törvényes jogcím hiányában nem értékelte kárként; a 30 millió forint esetében pedig kármegosztást alkalmazott. Mivel az elsőfokú bíróság szerint a biztosító megbízottja (ügynöke) okozott a felperesnek kárt, és mivel a biztosító a megbízottja megválasztásában, utasításokkal ellátásában és felügyeletében felróható módon járt el, ezért felelőssége megállapítható; ám a felperes sem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható volt, így 20%-os mértékben ő is felelős a kárért.
- [6] Az ítélet indokolása szerint „[f]igyelemmel arra, hogy mindhárom értesítőn megjelölésre kerültek a felperes életbiztosítási szerződés kötvényszámai, illetőleg megjelölésre került az is, hogy a befizető a pénzügyi 40%-át európai kötvény alapba, 60%-át pénzügyi alapba kéri teljesíteni, a bíróság megállapította, hogy [Sz. Zs.] az ügylet során a biztosító ügynökeként, megbízottjaként járt el, mert eljárása az alperes és felperes közötti életbiztosításokhoz, illetve az azokra teljesíthető eseti befizetésekhez kapcsolódott. Mivel a pénzáradások a felperes által az alperesi ügynökként ismert személy részére történtek, a pénz átvételének elismerése az alperes nyomtatványán történt, megjelölésre kerültek az életbiztosítások is, így a felperes számára nem merülhetett fel olyan körülmény, amely kétséggé tehetné számára, hogy az ügynök a biztosító nevében jár el.” Sz. Zs. így a „biztosító megbízottjaként járt el, ezért a megbízott jogellenes magatartásáért az alperesi biztosító mint [megbízó] a Ptk. 350. § (1) és (2) bekezdése alapján kártérítési felelősséggel tartozik, figyelemmel arra is, hogy az alperes nem bizonyította, hogy a megbízottja megválasztásában, utasításokkal való ellátás[ban] és felügyeletében mulasztás nem terhelte, úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható volt.” Azonban a kár bekövetkeztéhez 20%-os mértékben a felperes is hozzájárult, mivel nem a kellő körültekintéssel járt el: így a biztosításközvetítőtől semmilyen igazolást nem kért arra vonatkozóan, hogy a befektetés ténylegesen megtörtént, illetve hogy az ügynök a befektetéseket pontosan mely befektetési alapba helyezte el; továbbá a biztosító által megküldött éves elszámolásban sem észlelte, hogy az eseti díjként általa megfizetett pénzügyi összegek nem szerepeltek befizetésként az életbiztosítási szerződéseknél. Ugyanakkor nem róható fel a felperesnek az, hogy a biztosítási ügynök akár a közvetített termékről, akár a képviselési jogának terjedelméről a felperes számára valótlant tájékoztatást adott, és az sem, hogy az ügynök készpénz átvételére az eseti díjak vonatkozásában valóban nem volt jogosult.
- [7] Az elsőfokú ítélettel szemben mind a felperes, mind az alperes fellebbezett; előbbi az alperest 37 800 000 forint és annak kamatai megfizetésére kérte kötelezni, vagyis azt kérte, hogy a kereseti kérelmének teljes mértékben adjon helyt a bíróság, míg utóbbi a kereset elutasítását, illetve ennek hiányában az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és a törvényszék új eljárás lefolytatására utasítását kérte. A Fővárosi Ítéletábrla 2016. szeptember 22-én meghozott, 4.Pf.20.814/2016/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a keresetet teljes egészében elutasította. A jogerős ítélet indokolása szerint a felperesnek „a legminimálisabb gondosság tanúsítása mellett tudomással kellett bírnia arról, hogy a perbeli esetben a [Sz. Zs.] részére átadott eseti díjak nem kerülnek az alperes számlájára befizetésre”. A felperes 2005-ben kétszer is befizetett 30 millió forintot, de a számlaforgalmáról szóló egyenlegértesítőjén sem ez, sem a megkapott 7 800 000 forint „hozam” nem szerepelt. A kft. tulajdonos, ügyvezető vállalkozónak tudnia kellett, hogy 6–20 napra nem lehet 10%-os mértékű hozamot realizálni, és azt is, hogy egy multinacionális biztosítónál ekkora összegek készpénzben történő befizetése és visszafizetése nem a biztosító társaságnak az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségén kívül történik meg. Azzal is tisztában kellett lennie, hogy egy biztosítási ügynök ekkora összeg visszafizetésére semmilyen biztosítónál nem vállal személyes „anyagi és erkölcsi felelősséget”. A felperesnek tehát tudnia kellett arról, hogy Sz. Zs. nem a biztosító által felkínált konstrukcióba fekteti a pénzét, azaz – összességében – azt, hogy e vonatkozásban ő nem a biztosító ügynökeként, nem biztosításközvetítői minőségében, hanem magán-

személyként jár el. Az ítélet indokolása szerint: „[m]indezek alapján az állapítható meg, hogy a felperesnek tudomása volt arról, hogy [Sz. Zs.-nak] mint magánszemélynek és nem mint az alperes jogelődje függő ügynökének, az alperes jogelődjével fennállt megbízási jogviszonyára tekintettel, az alperesi jogelőddel kötött unit linked biztosítási szerződésére történő befizetés szándékával adta át 2006. évben a keresetben megjelölt összegű befektetését. Ezért az alperes nem tartozik a felperessel szemben a Ptk. 350. §-a alapján kártérítési felelősséggel az általa [Sz. Zs.-nak] átadott összegekért.”

- [8] A jogerős ítélettel szemben a későbbi indítványozó felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet a Kúriához, melyben az alperest a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével 30 240 000 forint és annak törvényes kamatai megfizetésére kérte kötelezni. Érvelése szerint az ítélet tábla azáltal követett el jogsértést, hogy az elsőfokú ítéleti tényállást indokolatlanul mérlegelte felül, és a bizonyítékokból helytelen következtetéseket vont le. A Kúria azonban ezen indítványnak azért nem adott helyet, mert a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésének (vagyis a jogerős ítéletétől eltérő – így például az elsőfokú bíróság által korábban megállapított – tényállás megállapításának) már csak kivételes okok esetén van helye, ilyen azonban az ítélet tábla nem követett el. Végső soron a Kúria egyetértett az ítélet tábla által megállapított tényállással, valamint annak a jogértelmezésével is; a Kúria szerint a bizonyítékok nem engedtek olyan következtetést, miszerint az ügynök a biztosító képviselőjében járt el.
- [9] A Kúria szerint az általános szerződési feltételek értelmében az ügynök jogállása kizárólag az ajánlat és az első biztosítási díj átvételére terjed ki, szerződéskötésre nem, és arra sem, hogy a fél hozzá érvényes jognyilatkozatot intézzon. A szerződéskötést követő jognyilatkozatot ajánlott küldeményként kell a biztosítónak eljuttatni, és a nyilatkozat akkor hatályos, ha a biztosítóhoz megérkezett, eseti díjfizetés pedig csak banki átutalással vagy postautalvánnyal lehetséges. A Kúria szerint „[e]zen egyértelmű szerződési feltételekre figyelemmel a felperesnek tudnia kellett azt, hogy az ügynöknek nem az életbiztosítási szerződés keretei között ad át készpénzt befektetési célra, az ügynök nem a biztosító képviselőjében jár el. Erre kellett következtetnie abból, hogy kétszer 30 000 000 forintot az ügynöktől vett át készpénzben és nem a szerződés szerint az előzőekben ismertetett módon.” Továbbá: „[o]kszerűen tulajdonított jelentőséget a másodfokú bíróság annak is, hogy a biztosítótól a 2005. évről 2006. elején kapott befektetési számlakivonatban nem szerepeltek a felperes korábbi eseti díjas befizetései. A szerződéses kapcsolatokban jártas kft. tulajdonos, ügyvezető felperes számára a közte és az ügynök [...] közötti ügylet nem lehetett kétséges amiatt sem, hogy saját előadása szerint a munkahelyén bonyolított pénz átvételekről bizonylatot nem készítettek, a perben csatolthoz hasonló, a pénz átvételét igazoló értesítőket pedig eltérte vagy visszaadta »[Zs.-nak]«. [...] A nyomtatványokon annak szerepeltetése, hogy az ügynök az átvett összegre maga vállalt »anyagi és erkölcsi« felelősséget, szintén a magánemberként történő eljárását igazolja. [...] Amennyiben a felperes a biztosítási szerződéses jogviszony keretei között teljesít befizetést, úgy nem az ügynökkel [...] alkudozik a visszafizetés határidejéről. 2006. október 12-én pedig úgy adott további 11 millió forintot, hogy 19 millió forintot a lejárat ellenére még nem kapott vissza.” Összességében tehát a károkozás nem az ügynök biztosításközvetítői tevékenysége során, azzal összefüggésben merült fel, így a biztosító kártérítési felelőssége nem áll fenn. Pusztán az a tény, hogy a kárt ténylegesen okozó magánszemély egyébként ügynökként megbízási jogviszonyban állt a biztosítóval, nem jelenti a biztosító kárfelelősségének megállapíthatóságát, mivel jelen esetben e magánszemély a bizonyítékok alapján egyértelműen biztosításközvetítői tevékenységén kívül okozta a kárt a felperesnek, és ennek a vállalkozóként tevékenykedő felperes számára nyilvánvalónak kellett lennie.
- [10] 3. A felperes ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben az Abtv. 27. §-a alapján a Kúria Pfv.VI.20.186/2017/6. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítélet tábla 4.Pf.20.814/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, arra hivatkozva, hogy e bírósági döntések ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal. Az indítványozó szerint a jogerős és a felülvizsgálati ítélet elzárta őt attól, hogy egy csaló biztosítási ügynök által okozott kárát az ügynököt alkalmazó biztosítóval szemben érvényesíthesse, ugyanis a bíróságok egyrészt a mérlegelésükből alapvető bizonyítékokat rekesztettek ki, másrészt célzatosan olyan tényeket vettek figyelembe, melyek kizárólag az indítványozó nem kellő körültekintésének megalapozására szolgáltak, míg a biztosító felelősségét alátámasztó tényeket kirekesztették a bizonyítékok köréből, harmadrészt a Kúria ítélete olyan új, az indítványozó által már nem vitatható ténymegállapításokon alapul, melyeket – ha azokat az indítványozó már az eljárás korábbi szakaszában megismeri – könnyen cáfolni lehetett volna. Az indítványozó szerint a Fővárosi Ítélet táblának és a Kúriának – az elsőfokú döntéssel összhangban – azt kellett volna a tényállás

helyes felvételével és a jogszabályok helyes értelmezésével megállapítania, hogy az alperes felelősséggel tartozik az általa megbízott személy által okozott kárért, és legfeljebb a felelősségének mértéke csökkenthető a kármegosztás alkalmazásával, ehelyett mind a Fővárosi Ítélőtábla, mind a Kúria a felelősséget kizárólag az indítványozóra telepítette. Hivatkozott az EBH2006.1406. számon közétett legfelsőbb bírósági döntésre is, mely szerint a kártérítési felelősség szempontjából az alkalmazottal azonos megítélés alá eső megbízott által a megbízás keretének túllépésével okozott károkért a megbízó felel; egyúttal kétségbe vonta azt a bíróságok által megállapított tényt, hogy jelen ügyben nem a megbízás keretének túllépéséről, hanem a megbízási jogviszonytól független károkozásról lett volna szó. Mindezek az indítványozó szerint sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát.

- [11] 4. Az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásra alkalmatlan, ennek alapján nem fogadható be, mert nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt azon feltételnek, miszerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be”. Jelen esetben az indítványozó valójában a bíróságok bizonyítási tevékenységét, illetve az általuk megállapított tényállás helyességét, továbbá a bíróságok jogértelmezését támadja, érvelése pedig a támadott bírósági döntések tartalmi kritikáját foglalja magában. A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése azonban a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Az Alkotmánybíróság továbbá már a 3325/2012. (XI. 12.) AB végzésben kifejtette, ezzel kapcsolatos gyakorlata pedig azóta is töretlen, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] [A]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [12] 5. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Kúria Pf.VI.20.186/2017/6. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítélőtábla 4.Pf.20.814/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. június 19.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/367/2018.

• • •